

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

139:2 • 2019

Avhandlingar och internationalisering

MARI EYICE*

Stockholms universitet

CHARLOTTA FORSS**

University of Oxford
& Stockholms universitet

Doktorandens utmaning

Flertalet forskningsfinansiärer i dag ställer krav på internationell mobilitet efter avklarad forskarutbildning. Bidrag till nydisputerade kopplas till tidigare internationell erfarenhet och beredskap att röra på sig även i framtiden.¹ På ett politiskt plan främjas också internationell forskning. Propositionen *Kunskap i samverkan* fastställde år 2016 att "[i]nternationaliseringen av universitet och högskolor är [...] ett viktigt verktyg för att utveckla samhällen genom att höja kvaliteten på utbildningen och flytta fram forskningsfronten".² Här syns en uppfattning om att internationalisering leder till högre kvalitet på forskning i Sverige. I linje med detta ställningstagande har statliga myndigheter på det forskningspolitiska området – såsom Universitetskanslersämbetet och Vetenskapsrådet med flera – i uppgift att undersöka och främja svenska forskares internationalisering.³

Samtidigt finns det en inneboende prioriteringsproblematik i uppmaningarna till internationell forskning. Dagens forskarutbildningar

* Fil. dr i historia

** Fil. dr i historia

1. Som exempel kan nämnas Europakommissionens Marie Skłodowska-Curie Actions, Wenner-Gren Fellow-stipendier för postdoktoral utbildning, Vetenskapsrådets internationella postdoc samt ProFutura som är ett samarbete mellan Riksbankens jubileumsfond och Swedish Collegium for Advanced Study (SCAS).

2. Prop. 2016/17:50, *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft* s 27. <<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2016/11/prop-20161750/>> (4/12 2018)

3. Till exempel Vetenskapsrådets regleringsbrev 2018. <<https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=19246>> (4/12 2018); se även <http://www.stint.se/se/stint/om_stint> (4/12 2018); <<http://www.uka.se/publikationer--beslut/amnesindelad-lista-med-publicationer/internationellt.html>> (4/12 2018).

i historia i Sverige sker framför allt inom ett nationellt ramverk, och är reglerade av Högskoleförordningen och utformade runt de lokala institutionernas verksamhet. De är inte alltid kompatibla med en forskarverksamhet i andra nationella sammanhang. Inte heller är det tydligt vad internationalisering egentligen innebär eller hur den bäst kan åstadkommas.

Detta debattinlägg syftar till att lyfta denna viktiga fråga och att slå ett slag för att diskussion och vägledning kring internationalisering behöver vara en grundläggande del av forskarutbildning i historia. Vår erfarenhet är att frågor om internationalisering i dag diskuteras inom doktorandgrupperna och att det är frågor som många doktorander upplever som både relevanta och svåra. Våren 2018 organiserade vi en workshop-serie för doktorander och nydisputerade från svenska universitet och högskolor. Temat var publicering och akademiskt skrivande på engelska. Vår ambition med workshopen var att skapa ett forum för att diskutera vad det innebär att skriva en doktorsavhandling på engelska, men diskussionerna visade att frågan om språkval och publiceringsstrategier egentligen berörde större problemkomplex kring internationalisering och fortsatt karriär. Det blev också tydligt att vi behöver veta mer om vad internationaliseringen innebär och vad den får för konsekvenser för historisk forskning.

Det är viktigt att historikersamfundet tänker igenom och på ett medvetet sätt bidrar till diskussionen om internationalisering. Här finns en möjlighet att gemensamt diskutera vad som kan göras för att stötta individer och ta till vara internationaliseringens positiva sidor, samtidigt som de negativa minimeras. Särskilt viktigt är det att historiker tidigt i karriären överväger på vilka sätt de vill och har möjlighet att verka internationellt. Det är också internationalisering specifikt i förhållande till den yngre historikerns forskningsprocess och forskningens kvalitet som denna text diskuterar. När det talas om internationalisering i dag fokuserar forskningspolitiska utredningar ofta på forskares mobilitet och forskningsinfrastruktur.⁴ I kontrast har vi valt att fokusera diskussionen om internationalisering på skrivande och publicering av forskningsresultat. Denna fråga är en viktig aspekt av att forskare uppmanas kommunicera och samverka med kollegor som talar andra språk.

4. Se till exempel Prop. 2016/17:50, *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft*.

Vi tycker oss se att doktorandens val av språk i avhandlingen är ett resultat av olika mer eller mindre genomarbetade strategier för karriär och samverkan med andra forskare, även om detta inte är ett krav på forskarutbildningsnivå. Därmed kan en undersökning av språkval i svenska doktorsavhandlingar ge en grund för att fördjupa vår förståelse för vad dessa kan tänkas ha för konsekvenser för forskningen i sig och för dess framställning och tänkta publik. I det följande redovisar vi en undersökning och analys av avhandlingar skrivna de senaste tio åren, samt initierar en diskussion om internationaliseringssträvanden och språkval. Vi vill poängtera att vi varken vurmar för internationalisering i alla dess former eller skyr dess blotta namn. I stället menar vi att vägen framåt är att granska hur situationen ser ut och använda denna undersökning som grund för välvägd prioritering inom forskarsamhället och i förhållande till beslutsfattare.⁵

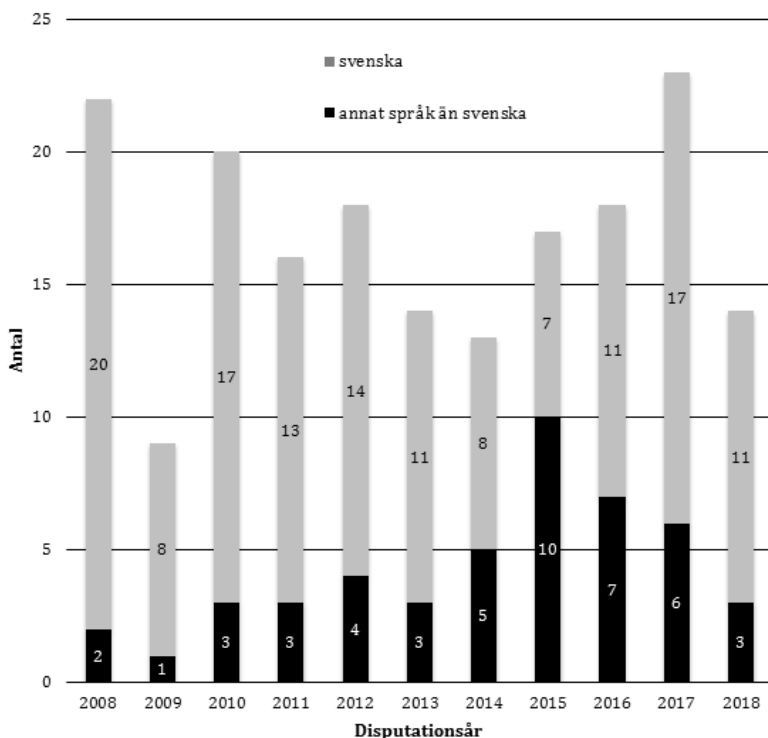
Doktorsavhandlingar i historia 2008–2018

Doktorsavhandlingen är vanligtvis den yngre forskarens första omfattande självständiga arbete och den utgör en betydande del av den forskning som bedrivs vid historiska institutioner. Utifrån uppgifter i DiVA samt institutionernas hemsidor har vi gjort en sammanställning och statistisk analys⁶ av doktorsavhandlingar i historia försvarade mellan 1 januari 2008 och 4 december 2018. Vilka språk skrevs dessa doktorsavhandlingar på? Har det skett en förändring över tid? Finns det skillnader mellan, till exempel, olika ämnen, tidsperioder, institutioner? Skrev kvinnliga och manliga doktorander i samma utsträckning på svenska? Svaren på dessa frågor ger en indikation på hur doktorander har resonerat gällande en viktig aspekt av kravet på internationalisering, nämligen språkval.

Totalt innefattar vår studie 184 avhandlingar fördelade på 100 manliga och 84 kvinnliga författare. Av de 184 avhandlingar som ingått i studien skrevs 137 på svenska, 43 på engelska, 3 på tyska och 1 på danska. Sammantaget har alltså en fjärdedel av avhandlingsförfattarna valt att skriva på ett annat språk än svenska. Det är ett betydande antal.

5. Ett varmt tack till Mats Hallenberg som har läst och kommit med initierade kommentarer till denna artikel.

6. Materialet har analyserats med hjälp av en multipel regressionsanalys. Ett varmt tack till Linda Moberg och Pär Nyman för hjälp med den statistiska analysen.

FIGUR 1: *Språkval för avhandlingar i historia, 1 januari 2008–4 december 2018.*

Källa: <<http://www.hist.lu.se/forskning/disputationer>> (4/12 2018); <<http://www.hist.uu.se/forskning/avhandlingar>> (4/12 2018); <<http://www.humfak.umu.se/forskning/avhandlingar>> (4/12 2018); <<https://historiskastudier.gu.se/forskning/publikationer/doktorsavhandling-och-licentiatuppsatser>> (4/12 2018).

Vårt datamaterial bygger på uppgifter från majoriteten av forskningsmiljöerna för historia i Sverige och innefattar merparten av alla avhandlingar i historia.⁷ Två uppenbara bortfall är att historiska avhandlingar kan ha försvarats vid annan institution än de som undersökts här – till exempel innefattar studien inte idéhistoria eller ekonomisk historia –

7. Uppgifterna har hämtats från: <<http://www.hist.lu.se/forskning/disputationer>> (4/12 2018); <<http://www.hist.uu.se/forskning/avhandlingar>> (4/12 2018); <<http://www.humfak.umu.se/forskning/avhandlingar>> (4/12 2018); <<https://historiskastudier.gu.se/forskning/publikationer/doktorsavhandling-och-licentiatuppsatser>> (4/12 2018).

eller vid något av de lärosäten som inte inkluderats i studien.⁸ Det tål även att poängteras att vår studie inte fångar upp fall där forskare skrivit en avhandling på svenska men publicerat hela eller delar av materialet på ett annat språk, till exempel i artikelform – något som uppmuntras på en del lärosäten. Likväl är språkvalet för avhandlingen en viktig fråga i sig, oberoende av vad man skrivit i övrigt. Bortfallet till trots är det vår förhoppning att de 184 doktorsavhandlingar som studeras här ger en god grund för vidare diskussion.

Som figur 1 visar verkar det inte ha skett någon markant förändring i andelen avhandlingar skrivna på andra språk än svenska under de tio år som vår studie omfattar. År 2015 sticker ut med tio avhandlingar publicerade på engelska och sju på svenska, det enda år med fler avhandlingar på engelska. I övrigt syns dock ingen statistiskt säkerställd förändring över tid när vi kontrollerar för andra variabler. Möjligen kan man ana en ökande trend av engelskspråkiga avhandlingar som kommer att göra sig gällande över en längre tidsperiod, men det skulle behövas en längre tidsserie för att kunna avgöra det. Vi hade i utgångsläget förväntat oss en ökning av engelskspråkiga avhandlingar i paritet med diskussionen om ökande internationalisering, men någon sådan syns alltså inte på kort sikt.⁹

En annan faktor som skulle kunna påverka språkval är institutionell miljö. Figur 2 visar hur de doktorsavhandlingar vi studerat fördelar sig för just denna faktor. Cirka en femtedel av avhandlingarna från Historiska institutionen i Uppsala, Idé- och samhällsstudier i Umeå samt

8. De institutioner som studien innefattar är: Idé- och samhällsstudier, Umeå universitet; Historiska institutionen, Uppsala universitet; Historiska institutionen, Stockholms universitet; Historia och samtidsstudier, Södertörns högskola; Historiska studier, Göteborgs universitet; Nationella forskarskolan i historiska studier innefattande Malmö högskola, Lunds universitet, Linnéuniversitetet, Göteborgs universitet och Södertörns högskola. Göteborgs universitet och Södertörns högskola har under perioden både haft doktorander knutna till den nationella forskarskolan och till de lokala institutionerna. Inga avhandlingar har registrerats två gånger i genomgången utan i stället har vi valt att notera dem som del av den nationella forskarskolan i de fall då de presenterats som del av denna via <<http://www.hist.lu.se/forskning/disputationer/>> (4/12 2018). Detta innebär en viss skevhet i presentationen som det är viktigt att ta i beaktande i tolkningen av resultaten. Universitetskanslersämbetet noterar 165 avhandlingar i historia 2011–2017. Detta är fler avhandlingar per år än vad som diskuteras här, sannolikt på grund av andra urvalskriterier. <http://www.uka.se/statistik-analys/statistikdatabas-hogskolan-i-siffror/statistikomrade.html?statq=https%3A%2F%2Fstatistik-api.uka.se%2Fapi%2Ftotals%2F49%3Funiversity%3D1%26year%3D2017%26group_slug%3D6e024658e403dc63369d467a1ecoofa3caocgcce> (4/12 2018).

9. Äldre avhandlingar skrivna på tyska eller, om vi går ännu längre tillbaka i tiden, latin, skulle även utgöra en intressant kontrastpunkt för dagens diskussion.

FIGUR 2: *Avhandlingsspråk fördelat på institutionell miljö.*

Institutionell miljö	Avhandlingar på engelska, tyska, danska	Andel i procent	Avhandlingar på svenska	Andel i procent	Totalt antal avhandlingar
Göteborgs Universitet	1	4%	23	96%	24
Nationella forskarskolan i historiska studier	12	20%	49	80%	61
Stockholms Universitet	15	42%	21	58%	36
Södertörns Högskola	9	82%	2	18%	11
Umeå universitet	4	17%	19	83%	23
Uppsala Universitet	6	21%	23	79%	29
Totalsumma	47	26%	137	74%	184

Källa: <<http://www.hist.lu.se/forskning/disputationer>> (4/12 2018); <<http://www.hist.uu.se/forskning/avhandlingar>> (4/12 2018); <<http://www.humfak.umu.se/forskning/avhandlingar>> (4/12 2018); <<https://historiskastudier.gu.se/forskning/publikationer/doktorsavhandling-och-licentiatuppsatser>> (4/12 2018).

Nationella forskarskolan i historiska studier är skrivna på andra språk än svenska. Från denna trend avviker, å ena sidan, Historiska studier i Göteborg där doktoranderna nästan uteslutande, med ett undantag, skrivit på svenska. Å andra sidan avviker även avhandlingarna från Historiska institutionen i Stockholm där 42 procent skrev på andra språk än svenska, samt Historia och samtidsstudier vid Södertörns högskola där 82 procent av avhandlingarna är författade på engelska eller tyska.¹⁰

Det finns flera faktorer som bör tas i beaktande i tolkningen av dessa resultat. Till exempel är den i stor utsträckning engelskspråkiga centrumbildningen Centre for Baltic and East European Studies (CBEES) del av statistiken för Södertörns högskola. Majoriteten av de elva avhandlingar som angetts som kopplade till Södertörns högskola är tillkomna inom denna miljö.¹¹ Samtidigt inkluderar uppgiften för

10. När vi kontrollerar för övriga variabler som studien undersökt är det endast resultatet för Stockholms universitet som är statistiskt säkerställt, med 99 % säkerhetsnivå. Uppgifterna om de andra institutionerna är dock ändå intressanta eftersom de beskriver hela populationer snarare än representativa urval.

11. Några av dessa avhandlingar är formellt sett examinerade vid Stockholms universitet för perioden innan Södertörn fick examinationsrätt. Vi har dock valt att registrera dem här som kopplade till Södertörn eftersom det är i denna miljö som doktoranderna varit aktiva.

Södertörns högskola inte de avhandlingar som skrivits inom ramen för Nationella forskarskolan i historia, eftersom dessa tagits upp tidigare i statistiken. Alltså är den totala andelen doktorander som skrivit på andra språk än svenska och varit knutna till Södertörns högskola något lägre än vad som syns här.

En annan betydelsefull faktor för tolkning av resultaten är att doktorander ofta vistats i flera institutionella miljöer. Nationella forskarskolan i historiska studier inkluderar till exempel flera institutioner, men doktoranderna har samtidigt gemensamma kurser och internat där frågor kring avhandlingsarbetet diskuteras. På samma sätt har de historiska institutionerna i Uppsala och Stockholm en gemensam forskarskola, men även två separata institutionsmiljöer. Denna rörlighet och samverkan – som i övrigt framstår som positiv – gör det onekligen svårare att uttala sig om vilka institutioner som format doktoranderna i val av avhandlingsspråk. Samtidigt är skillnaderna mellan institutionerna så pass markanta att vi bedömt det relevant att presentera dem här.

Det faktum att doktoranderna vid CBEES i så hög grad skrivit sina avhandlingar på andra språk än svenska indikerar att det skulle kunna finnas olika trender i språkval inom olika underdiscipliner av historia. Vi konstaterar att alla historiedidaktiska avhandlingar som finns med i vår korpus skrivits på svenska – sannolikt för att de talar direkt till det nationella utbildningsväsendet. När det gäller tidsepok kan vi konstatera att 30 procent av de totalt sett 115 modernhistoriska avhandlingarna skrivits på andra språk än svenska, jämfört med 19 procent av de 69 stycken förmoderna motsvarigheterna.¹² Denna trend är dessutom något starkare än vad som syns här eftersom de didaktiska avhandlingarna räknats som modernhistoriska. Om de inte tas med i beräkningen är trenden att modernhistoriska avhandlingsförfattare väljer att skriva på andra språk än svenska alltså ännu starkare än vad som syns här.

En intressant fråga är huruvida det finns en jämställdhetsaspekt i valet av avhandlingsspråk. Vi har undersökt om män och kvinnor valt samma språk att skriva sina avhandlingar på. Här syns inte någon statistiskt säkerställd skillnad, även om något fler kvinnor än män i vår

12. Som förmoderna avhandlingar har vi räknat alla som i huvudsak behandlat tidsperioder före år 1850. Dessa kan delas upp i: medeltida ämnen, 21 % på engelska; tidigmoderna ämnen, 17 % på engelska eller danska; antiken, ett antikt ämne, avhandlingen är författad på engelska.

korpus skrivit sina avhandlingar på svenska: 76 procent av kvinnorna och 73 procent av männen. Om vi tittar närmare på de författare som valt att skriva på engelska, som ju är det utan konkurrens vanligaste språket utöver svenska, ser vi en något mer markant skillnad: 26 procent av de manliga författarna har skrivit på engelska jämfört med 20 procent bland de kvinnliga. Det går dock alltså inte att uttala sig om huruvida dessa skillnader gäller för populationen i stort, men det framstår som en god idé att hålla ett öga på den här variabeln framöver.

För att fastställa om studiernas geografiska undersökningsområde hängt samman med språkval har vi gjort en kategorisering utifrån avhandlingarnas titel och abstrakt. Framför allt har vi varit intresserade av om det finns ett samband mellan huruvida avhandlingen uttalat behandlar svensk historia och det språk som den skrivits på. Intressant nog, och i linje med vad man skulle kunna förvänta sig, är sambandet mellan geografiskt område och språkval mycket starkt, och kvarstår när vi kontrollerar för bakomliggande variabler. Majoriteten av de avhandlingsförfattare som skrivit om ämnen som inte handlar om Sverige har valt att skriva på andra språk än svenska.

Sannolikt är det så att för att kunna kommunicera sina forskningsresultat med andra forskare som studerat liknande empiriskt material har dessa författare känt sig manade att skriva sina avhandlingar på andra språk. Denna trend är intressant framför allt eftersom den indikerar att ämnesvalet avgör vilken läsarkrets doktoranden tänker sig att avhandlingen kommer att få: ämnen som inte berör Sveriges historia upplevs som mer relevanta för en internationell publik än ämnen som berör Sveriges historia.

Det här är ett antagande som kan problematiseras, och inte minst för att man anar en underliggande tendens till metodologisk nationalism. En av anledningarna till att det är viktigt att bevara svenska som ett aktivt akademiskt språk är att historisk forskning i stor utsträckning finansieras av skattemedel. Samtidigt, varför skulle en publik i Sverige vara intresserad bara av historiska studier om det egna landet? Och tvärtom, varför skulle historiska undersökningar som behandlar en aspekt på Sveriges historia vara ointressant för en internationell publik? Vår upplevelse är i stället att historiker från andra delar av världen är intresserade och gärna vill veta mer, och speciellt om hur Nordens historia hänger ihop med europeiska och globala fenomen. Det finns många goda

skäl att skriva på svenska, men det starka sambandet mellan att skriva på svenska och ämnen som säger sig behandla någon aspekt av Sveriges historia är en tankeställare.

Språkval och publicering

Koppling mellan ämne och språk är också intressant eftersom valet att skriva på andra språk än svenska inte nödvändigtvis gör att doktoranden faktiskt når en internationell publik, även om det rimligtvis underlättar kommunikationen med forskare utanför Sverige under forskarutbildningens gång. Att skriva en avhandling på ett annat språk än svenska med syftet att nå en publik utanför Sverige kräver mer specifika överväganden av publiceringsmöjligheter än vad en avhandling ämnad primärt för en svensk publik gör. Vi upplever att detta är en fråga som sällan diskuteras, men som det är värt att ägna mer uppmärksamhet åt.

När det gäller doktorsavhandlingar finns det ett utarbetat nationellt och lokalt ramverk av regler och lärandemål som doktoranden måste förhålla sig till. Dessa ramverk är inte alltid kompatibla med internationella normer för publicering på engelska eller andra språk. Medan doktorsavhandlingar i Sverige publiceras före disputation ser tillvägagångssättet annorlunda ut i andra länder. Att publicera en avhandling på engelska inom en svensk universitetsserie eller på ett svenskt förlag ses därför sällan som en fullvärdig publicering i akademiska sammanhang utanför Sverige. Inom engelskspråkig akademi – Storbritannien, Nordamerika, Australien – är traditionen i stället att den doktorand som vill publicera sin avhandling efter att ha försvarat den inom universitetet gör en, i många fall omfattande, omarbetning av texten, innan avhandlingen publiceras på ett universitetsförlag eller hos ett akademiskt förlag. Inom exempelvis den tyska akademien finns ytterligare variationer.

Detta behöver givetvis inte betyda att den som vill skriva en avhandling på ett annat språk än svenska helt behöver anpassa sig till ett annat system, det skulle varken vara möjligt eller önskvärt med de normer och regler som finns kring avhandlingar vid svenska universitet och högskolor. Däremot är det viktigt att den doktorand som vill kommunicera med en publik utanför Sverige överväger fördelar och nackdelar med olika typer av publicering redan tidigt i avhandlingsprocessen, så att doktoranden kan fatta ett genomtänkt beslut om inte bara avhandlingens

språk, utan också exempelvis framställningssätt och hur avhandlingens ämne kontextualiseras.

Vi har undersökt hur de avhandlingar som skrivits på andra språk än svenska i vår korpus har publicerats. Har dessa avhandlingsförfattare följt anglosaxisk standard och skrivit om sina avhandlingar för att sedan ge ut dem igen, eller har de följt någon annan strategi? Av de 43 avhandlingar som skrivits på andra språk publicerades 36 i universitetens avhandlingsserier liksom också majoriteten av de svenskspråkiga. Övriga sju avhandlingar författade på andra språk än svenska publicerades inför disputationerna på svenska eller finska akademiska förlag utan *peer-review* förfarande.

Vi har lyckats spåra att åtta av de 43 avhandlingar som skrivits på andra språk än svenska har publicerats om efter disputation. Av dessa har alla utom en publicerats på förlag som i huvudsak ger ut engelskspråkiga böcker. Två avhandlingar har publicerats på Palgrave Macmillan (London, New York, Shanghai), två på Routledge (London, New York), en på Brill (Leiden, Boston, Paderborn, Singapore, Beijing), en på Bergahn Books (Oxford, New York), en på University of Massachusetts Press (Amherst) och en på Harrassowitz Verlag (Weisbaden). Det ska dock sägas att det totala antalet kan vara större. Om en avhandling ska publiceras igen efter disputation tycks det dröja åtminstone tre år innan publicering och avhandlingen har i vissa fall getts ny titel, vilket innebär att det både är svårt att avgöra hur många av de avhandlingar som skrivits på andra språk än svenska de senaste åren som kommer att publiceras utanför Sverige och att sådana som redan har publicerats kan ha undgått vår uppmärksamhet.

Bland de avhandlingar vi har spårat till internationell publicering finns alltså en stor spridning av förlag, både förlag med huvudsakligt säte i Europa och i USA, samt både universitetsförlag och fristående förlag. Gemensamt för dessa förlag är att de tillämpar *peer-review* för sina publikationer, vilket innebär att de avhandlingar som publicerats som böcker efter disputation genomgått två omgångar av akademisk granskning, en före och under disputation och en efter disputation. I dessa fall leder språkvalet till en ökad arbetsinsats, men sannolikt även till en ytterligare kvalitetssäkring på det vetenskapliga arbetet.

Som nämnts behöver ofta den ursprungliga avhandlingen genomgå en rad ändringar gällande både framställning och innehåll innan den

publiceras på nytt. Det framgår exempelvis från Palgrave Macmillans instruktioner till författare att en avhandling endast kan komma i fråga för publicering om avhandlingsmanuset genomgår betydande genomarbetning.¹³ Brill uppmanar sina författare att betänka att en vetenskaplig bok skiljer sig mycket från en avhandling. Enligt Brill är en bok annorlunda både beträffande tänkt publik, syfte och struktur.¹⁴ Även om avhandlingar skrivna i Sverige troligen redan från början är mer genomarbetade och har en bredare publik än avhandlingar skrivna inom akademiska traditioner där avhandlingen inte publiceras och sedan försvaras offentligt, tyder Brills instruktioner på att det ställs andra krav på de avhandlingar som publiceras där än de som gäller för svenska doktorsavhandlingar i historia.

De internationella förlagens önskemål i kombination med det svenska systemets praxis innebär att det inte bara är doktorandens språkval som påverkar huruvida en avhandling når en internationell publik utan även att detta är en fråga om huruvida de nydisputerade har tidsmässig och ekonomisk möjlighet att prioritera att skriva om sina avhandlingar till böcker för att ge ut dem igen. Som det ser ut i dag ger få svenska forskningsfinansiärer stöd specifikt för omskrivning av avhandling till bok. Här är ett alternativ att ge ut avhandlingsmaterialet i artikelform i stället för i bokform, men även det kräver förstås en omskrivning.

Historikernas utmaning

Det faktum att så många som en fjärdedel av försvarade avhandlingar i historia från de senaste tio åren skrivits på andra språk än svenska visar tydligt att det finns internationaliseringssträvanden på doktorandnivå, trots att doktorander till skillnad från historiker senare i karriären inte har tydliga internationaliseringskrav på sig från regelverk eller forskningsfinansiärer. Därmed finns ett behov av att i större omfattning granska vilka effekter det här får på forskarutbildningen och forskningens kvalitet, och diskutera hur man kan underlätta för doktorander att fatta medvetna beslut i en internationell akademi.

Avhandlingarna i ovanstående undersökning är goda indikatorer på hur doktorander hanterar internationalisering i dagsläget, även om de är

13. Brill's Author Guide, s. 3 <https://brill.com/fileasset/downloads_static/static_publishingbooks_authorguide-20180605.pdf> (4/12 2018).

14. <<https://www.palgrave.com/gp/why-publish/early-career-researcher-hub>> (4/12 2018).

långt ifrån de enda verktygen som står till buds för doktorander för att kommunicera sin forskning utanför Sverige. I och med att avhandlingen utan jämförelse är det största självständiga arbete doktoranden gör är valet att rikta den internationellt en tydlig indikator på doktorandens strävanden. Framför allt visar vår analys på ett samband mellan ämne och språkval och skillnader mellan olika institutionella miljöer. Det finns också en poäng att framöver hålla koll på skillnader mellan manliga och kvinnliga doktorander, samt om det sker en förändring över tid. För historikersamfundet är det en given fråga att diskutera vidare huruvida avhandlingens internationalisering, genom språk och publiceringsmodell, är ett önskvärt och effektivt sätt att internationalisera sin forskning.

För att ta ställning till detta är det också viktigt att öka medvetenheten kring vilka konsekvenser internationaliseringssträvanden på doktorandnivå får för doktorandens fortsatta forskargärning och karriär inom akademien. Internationell mobilitet och forskningsanpassning framstår som positivt om det leder till fler tillfällen att testa idéer på nya publikationer, fånga upp nya forskningsrön och slipa argumentation. Att omskrivning och publicering av avhandlingar efter disputation leder till ytterligare en kvalitetskontroll kan också vara bra för forskningens kvalitet på ett aggregerat plan, även om det kan innebära ökad arbetsbörda för individen.

Det är dock långt ifrån självklart hur yngre forskare bäst bör balansera lokala, nationella och internationella normer och krav. Som indikerats av riktlinjerna från de internationella förlagen som diskuteras ovan innebär internationell publicering sannolikt inte bara att avhandlingsspråket måste vara internationellt gångbart, utan också att avhandlingens form och innehåll förändras. Studiens syfte måste anpassas efter en forskningsdebatt som är relevant för en tänkt internationell publik och framställningen måste anpassas efter de akademiska normer som gäller för valt språk. Denna typ av avvägningar kräver genomtänkta överväganden. Vidare är det inte självklart i dag hur internationell publicering av en avhandling bedöms vid tjänstetillsättningar och dylikt. Beslutsfattare uppmantrar till internationalisering, men är det bra för yngre forskare att följa uppmaningen?

I en ideal värld kan internationalisering innebära att historisk forskning från Sverige skapas i samverkan med en internationell akademi och att svensk forskning i sin tur ges utrymme att influera denna internatio-

nella akademi. För att det här ska ske krävs dock en initierad diskussion inom det svenska historikersamfundet om hur även yngre forskare ska förhålla sig till akademien utanför nationens gränser. Redan vår studie av avhandlingsspråk visar på betydande skillnader mellan lärosäten i hur internationalisering behandlas och skillnader beroende på tematiskt forskningsområde. Det är viktigt för historikersamfundet att beakta hur vi gemensamt kan möta kraven på internationalisering och underlätta för yngre forskare att ta till vara på fördelarna av internationaliseringen i alla dess former, och samtidigt minimera nackdelarna.